

nyos különbségre, amely hazánk és a nyugati külföld között van. Nem tekintheti azonban ezeknek szanálását tisztán állami feladatnak, ebben a tekintetben a birtokosok tevékenységére kell számítani, akiket azonban az állam támogat és segíyez. Végül meleg szavakban emlékezett meg az erdőgazdaságról, amelynek érdekei mindig meleg pártfogást találnak nála.

Csak hálával fogadhatjuk, hogy a miniszter ur ezt az alkalmat is felhasználta arra, hogy az erdőgazdaság iránti rokonszenvét és érdeklődését kifejezésre juttassa.

Az értekezlet során még Kvassay Jenő, az orsz. víz-építési igazgatóság főnöke hivatkozott arra, hogy a vízi építményeknél ott, ahol erdészeti érdekek érintve voltak, eddig is mindig meghallgatták az illetékes erdészeti hatóságokat s ezt a jövőben sem fogják mellőzni.

Az erdélyrészi birtokrendezésről, arányosításról és tagosításról szóló törvények módosítása.

Eszenben, minden nagyobb feltűnés nélkül tárgyalta le és fogadta el a maga részéről a közel-múltban a képviselőház egyik bizottsága azt a törvényjavaslatot, amelyet a kormány az ország erdélyi részeiben, továbbá a volt Kraszna, Közép-Szolnok, Zaránd megyék és a volt Kővárvidék területén való birtokrendezésről, arányosításról és tagosításról szóló 1871. évi LV., 1880. évi XLV. és 1892. évi XXIV. törvénycikkek módosítására és kiegészítésére vonatkozólag a törvényhozás elé terjesztett. A törvényjavaslat messzemenő gazdasági jelentőséggel bírván, ez kötelességünké teszi, hogy avval az Erdészeti Lapok olvasóit tüzetesebben megismertessük.

Ami az erdőgazdaságra nézve nagyfontosságúvá teszi

ezt a törvényjavaslatot, az az u. n. újraarányosításoknak a jövőre való megszüntetése és ezzel a székelyföldi közbirtokossági erdők egy részének megmentése az egyénekenkénti szétosztástól s ezzel a teljes elpusztulástól. Sajnos, hogy csak ily későn határozta el magát az ország kormánya, hogy azoknak a hallatlan népfosztogatásoknak, amelyek az arányjogok vásárlása révén még a késő unokákat is sujtó módon elkövették, törvényhozási uton véget vet. Ámde jobb későn, mint soha! A múlt század 90-es éveiben fejlődtek ki azok a szomorú viszonyok, amelyek az Erdészeti Lapok 1901. évi II. füzetében bővebben le voltak írva s amelyekre a lap azóta is többszörösen visszatért. A nép rövidlátása, melylyel az üzerek gyorskezü élelmessége állott szemben, bíróságainknak a törvény félremagyarázásából származó, a gazdasági körülményeket teljességgel mellőző joggyakorlata rövid idő alatt nagy erdőterületeket juttatott az addig közös birtokból hihetetlenül olcsó pénzen oly magánkézbe, melynek nem a rendszeres gazdálkodás volt a célja, hanem a majdnem ingyen megszerzett fának busás áron való értékesítése. A talajtól aztán mihamarább szabadulni igyekeztek a boldog vevők, mert annak újbóli erdősitése természetesen eszük ágában sem volt.

Kevés az, amit az alább ismertetendő törvényjavaslat még megment, de mégis annyi, hogy mielőbbi törvényerőre emelkedését minden erdőgazda őszintén kívánhatja.

Az újraarányosítások beszüntetésén kívül van a törvényjavaslatnak még néhány szakasza, amely bennünket közvetlenül vagy közvetve érint és örömmel állapíthatjuk meg, hogy ezek több tekintetben megfelelnek az Országos Erdészeti Egyesület által elfoglalt álláspontnak. Így a közös legelőnek a tagosítás során való újbóli kihasítására, a részleges, nem egész községhatárookra terjedő tagosítás lehető-

ségének kimondására stb. vonatkozó rendelkezések az Országos Erdészeti Egyesület régebbi felterjesztésében kifejtett kívánságokat teljesítik.

Ámde lássuk ezekután a kérdéses törvényjavaslat intézkedéseit és azok indokolását részletesebben.

*

A törvényjavaslat I. cikkelye arra az esetre, ha az 1871. évi, LV. t.-cz. 3. szakaszában felsorolt aránykulcsok egyike sem alkalmazható, megállapítja, hogy az arányosítandó területből csak azok részesülnek, akik az illető községben belsőséggel bírnak. Az illetmények megállapításánál a belső telek területe háromszoros mennyiségben számittatik, ellenben erdők, havasok és a mívelés alatti határon kívül fekvő legelők és kaszálók, továbbá a közösből tett foglalások figyelmen kívül maradnak. Ez a szakasz az 1871. évi LV. t.-cz. 4. szakaszának helyébe lép.

A törvényjavaslat II. cikkelye az 1880. évi XLV. t.-cz. 6. szakaszt hivatott pótolni. Szerinte a bíróság a tagosítást elrendeli, ha azt a földmívelésügyi miniszter által e célra összeállított gazdasági szaktanács hasznosnak és célszerűen keresztülvihetőnek mondotta ki és a tagosítást kívánók birtoka a község területének legalább $\frac{1}{4}$ része.

Az állami, törvényhatósági, községi vagyon, a közalapítványi birtok, a közintézetek, az árvák és gondnokság alatt lévők birtoka, urbéri haszonvételekkel terhelt oly erdők, legelők és nádasok, valamint arányosítás alá tartozó oly közös használatu területek, amelyeknek rendezése még befejezve nincs, végre a rendezés befejeztével közösben maradt területek ebben az esetben az általános tagosítást kívánók birtokához számítandók.

Ha ellenben a földmívelésügyi miniszter a tagosítást célszerűnek nem találja, úgy az csak akkor rendelhető el, ha az azt kívánók birtoka a tagosítandó terület felét teszi ki, úgy azonban, hogy ekkor az állami stb. birtok a tagosítást ellenzők birtokához számít.

A törvényjavaslat III. cikkelye, amely az 1892. évi XXIV. t.-cz. VI. cikkelyében foglalt 7. §. helyébe lép, hasonló feltételek mellett

a részleges tagosítást is megengedi, továbbá megállapítja, hogy bármelyik birtokos indokolt kérelmére a m. kir. földmivelésügyi miniszter gazdasági szakbizottságának véleménye alapján kimondhatja azt, hogy nagy kiterjedésű erdők, legelők és havasi területek, amennyiben urbéri elkülönítés vagy arányosítás tárgyát nem képezik, a tagosítási eljárásból kihagyassanak.

Reméljük, hogy ebben a gazdasági szakbizottságban az erdészetnek képviselőtől gondoskodás fog történni.

A IV. cikkely, mely az 1880. évi XLV. t.-cz. 8. §-át pótolja, kimondja, hogy közös legelő csak a földmivelésügyi miniszter engedélyével osztható fel, ellenben annak más alkalmas és megfelelő becsértékkel bíró területtel való kicserélése lehetséges, ha azt a gazdasági érdekek indokolják és a földmivelésügyi miniszter megengedi.

Ahol pedig az általános tagosítás idejében közös legelő nincs, vagy a meglévő közlegelő a község állattenyésztési érdekeit ki nem elégíti, a legelőt a tagosítandó ösztérületekből kell, azok területének 3⁰/₀-áig kihalítani, illetőleg kiegészíteni, ha azt a gazdasági szakbizottság véleménye alapján a földmivelésügyi miniszter szükségesnek találja.

Erdők vagy havasok urbéri elkülönítése vagy arányosítása alkalmával az azok között lévő egyes földrészletek akkor is kicserélés alá vehetők, ha a határ tagosítása nincs folyamatban. Ez az erdőt megszakító belzetek megszüntetésére nyújt módot. Olyan erdők közötti részletek, amelyek az 1880. évi január 1-én állandó lakással be voltak telepítve, általános tagosítás esetén kívül csak a tulajdonos beleegyezése mellett cserélhetők ki.

Az erdők közötti irtványokon, a községektől sokszor nagy távolságban történt települések rendszerint nagyon megnehezítik az erdők őrzését és különféle jogtalan beavatkozás (kihágás, foglalás) megakadályozását. Általános tagosítás esetén egyik fontos erdőgazdasági kívánság lehet ezeknek a községbe való visszatelepítése. Tagosítás esetén kívül a törvényjavaslat szövege szerint csakis a tulajdonos beleegyezésével cserélhető ki birtoka.

Az V—VIII. cikkelyekbe foglalt rendelkezések a tagosítási eljárásra vonatkoznak és közvetlenül nem érintik az erdőgazdaságot. Ellenben fontos reánk a IX. cikkely következő rendelkezése.

zése: Erdők osztályozása és becslése esetében az ezt a munkálatot teljesítő szakértői bizottság elnöke mindig az erdészeti hatóságnak a földmivelésügyi miniszter által kijelölt szakközege.

Leglényegesebb része a törvényjavaslatnak az erdészet szempontjából a X. cikkely, amely az 1880. évi XLV. t.-cikk 25. §-a helyébe lép és az arányosításnál fenntartja az eddigi törvényes rendelkezéseket, tehát a 100 holdat meghaladó illetmények kihatását is, de a következő, az u. n. újraarányosításokat lehetetlenné tevő pótlással:

„Az 1880. évi szeptember 10. napja után élők közötti jogügylettel szerzett ingatlanok, vagy az ingatlanok nélkül szerzett arányrészek után, egyéni illetményeknek természetben való elkülönítése csak abban az esetben rendelhető el, ha azok után illetményeik elkülönítését a volt tulajdonosok egyénenként is igényelhetnék volna“.

„A közösen maradt erdőkből és havasokból a már befejezett arányosítási eljárás után, habár az a részesedési arány megállapítására korlátozottan történt is, továbbá az 1871. évi LIII. t.-cz. 32. §-a tekintetbe vételével elkülönített erdőkből egyéni illetmények elkülönítésének sem urbéri, sem polgári peres eljárás útján helye nincsen, azok részére sem, akik azt az érdemleges tárgyalás során jogszerűen kérelmezheték volna“.

Fontos e cikkelynek az a rendelkezése is, hogy a legelőket az erdővel egy elbírálás alá vonja. Az 1880. évi XLV. t.-cikk 25. §-a szerint ugyanis a művelés alatti határban fekvő legelőkől mindenki feltétlenül kikaphatta részét és csupán a különálló vagy másnemű hasznos művelésre alkalmatlan legelőkre nézve állított fel korlátozásokat. Ezentul *valamennyi* legelőből csupán a volt földesurak, a volt urbéresek (ezek együttesen) kaphatják ki legelőilletményüket, tekintet nélkül azok terjedelmére, ellenben a többi részes félnek csakis akkor adatik ki egyéni illetménye az arányosítás során, ha az a 100 kat. holdat meghaladja. Hogy vajjon az így az arányosításnál közösen maradt legelőknél további felosztásnak van-e helye, az a földmivelésügyi miniszter engedélyétől függ, a közös legelőkről fennebb mondottak értelmében.

Végül az erdőbirtokot lényegesen érinti ennek a cikkelynek végső pontja, amely következőképpen szól:

„A m. kir. földmivelésügyi miniszter indokolt esetekben megengedheti, hogy a közösben maradó erdők és havasok oly részletei, amelyek fekvésüknél és talajuk minőségénél fogva állandó legeltetésre alkalmasok és a közös birtokosok legelőszükségletének kielégítésére szükségesek, a közösen maradó legelőhöz és a viszont közösben maradó legelő oly részletei, amelyek a talaj termőerejének veszélyeztetése nélkül legeltetésre tovább nem használhatók, a közösben maradó erdőhöz vagy havashoz csatoltassanak. A faállományért befolyó pénz ilyen esetben első sorban a legelővé való átalakítással és a közös legelő okszerű berendezésével és jókarbantartásával járó költségek fedezésére fordítandó“.

A törvényjavaslat részletes indokolásának idetartozó részét szükségesnek találjuk szintén ideiktatni, hogy a javaslat intenciója kitűnjék:

„A földmivelésügyi miniszter jogkörébe kell utalni az erdő és legelő kicserélésének engedélyezését, mert az eddigi rendelkezések sok panaszra adtak okot s azok további merev alkalmazása nem volna helyes“.

„Az ötvenes években eszközölt kataszteri munkálatok tekintet nélkül a terep- és talajviszonyokra, reásütötték az erdő jellegét minden olyan területre, amelyen bokor vagy pár fa volt, viszont ős erdőterületeket nem ritkán legelőnek minősítettek. Az erdő-törvény alapján azután állami kezelésbe jutottak nemcsak a sokszor tévesen erdőknek minősített területek, de a beerdősült legelők is.“

„Szükséges azért mindenütt, hogy a községek és közbirtokosságok erdői és legelői között határ vonassék, illetve szükséges az, hogy mindazok a területek, amelyek talajviszonyuk és fekvésük miatt rendszeres legeltetésre nem alkalmasak, vagy amelyek feltétlen erdőtalajt képeznek, az erdőhöz és viszont, hogy az erdőterületekből a jótalaju, rétművelésre, legeltetésre avagy másnemű gazdasági művelésre állandóan alkalmas területek, a legelőterületekhez csatoltassanak.“

A művelési ágak ezen helyesebb térbeli elosztása ellen normális viszonyok között nem lehetne kifogást tenni. Lehet, hogy a székelyföldön és talán más erdélyi megyékben is a művelési ágak bizonyos térbeli cseréjére tényleg szükség van s így azt elkerülni nem lehet. Aggályaink vannak azonban arra nézve, vajjon ezt a hely-

cserét az illető talajoknak tüzetes megvizsgálása és az összes illetékes tényezőnek *a helyszínén szerzett meggyőződése* alapján fogják-e eszközölni, mert a papiroson történő jóváhagyások mellett lehetetlen, vagy csak látszólag lehetséges egységes és szilárd elvek szerint eljárni. Aggályaink vannak továbbá arra nézve, hogy a törvényjavaslatnak ez a nyílt intézkedése nem fog-e alkalmul és ürügyül szolgálni az erdő ellen intézendő újabb ostromra. Hiszen tudjuk, hogy a legelők terjesztése mennyire megfelel a székelyek kívánságainak. Némileg megnyugtató ugyan, hogy a fáért befolyó pénz első sorban a legelő rendbehozatalára és jókarbantartására fordítandó s így a fa értékére való spekulációnak részben eleje van véve, de csak részben, mert az üzerek, ha már az újraarányosítások útján nem jutnak olcsó fához, nem fogják elmulasztani, hogy a népnek a legelő bővítésére való hajlandóságát kihasználva, azt ösztökélni fogják, hogy kérelmezzék a legelők terjesztését az erdő rovására, ha mindjárt árverésen is adatik el a fa.

Megindulnak ekkor majd bizonyára újból a monstre-deputációk, s a tisztán gazdasági és szakbeli kérdés ekként politikai ügygyé lesz, amelynél tartani kell attól, hogy a nyugodt gazdasági mérlegelés háttérbe szorul u. n. magasabb szempontok előtt.

Ha jól értelmezzük a törvényjavaslat X. cikkelyének végső szakaszát, úgy erre azért volt szükség, mert eddig az erdőtörvény szellemének megfelelően annak 17. §-a alá tartozó birtokon az erdőből csak abban az esetben történhetett kikebelezés, ha megfelelő más terület az erdőhöz csatoltatott. Ez alól kivételnek most az erdélyrészi közbirtokossági erdők. Ismételjük, hogy lehetségesnek sőt valószínűnek tartjuk ennek indokoltságát, de aggályaink vannak arra nézve, lehetséges lesz-e a legelők nagyobbítására irányuló törekvéseknek mindenkoron kellő határt szabni és van-e elég garancia arra nézve, hogy ezek az új legelők jókarban is fognak tartatni. Némi ellentétet látunk végül a törvényjavaslat ezen rendelkezése és a Székely kirendeltség legutóbbi beszámolójában (A székely akció öt éve) foglalt azon kijelentés között, hogy legelőhiány ott tulajdonképpen nincs, csupán a meglévő legelők vannak teljesen elhanyagolva.

A XI. cikkely szerint az új törvényjavaslat rendelkezései a folyamatban lévő arányosítási ügyekre is érvényesek. Ennek nagy

fontossága van, mert ez a rendelkezés igen lényeges erdőterületek egyénekenkénti felosztását gátolja meg.

A XII—XVII. cikkelyek közül csupán a XV. cikkelynek azt a rendelkezését tartjuk még felemlítendőnek, hogy a törvényhatóság tisztii ügyésze közérdekből megfelelőbbé teheti a kir. törvényszék ítéleteit és egyezségekre vonatkozó határozatait, amelyek vele hivatalból közlendők. Ennek az a célja, hogy a törvény és a felső-bíróságok joggyakorlatával ellenkező határozatok a közérdek és a tudatlan kisebb birtokosság rovására jogerőre ne emelkedhessenek, amint ez a múltban ismételten megtörtént. (Folyt. köv.)

A tölgyesek ápolása a délvidéken, a magyar tölgy felkarolásával kapcsolatosan.

Irta: Földes János.

A gyéritésről az „E. L.”-ban közzéadott cikkemben*) rámutattam, hogy mennyi értékes tölgyfaanyag reked az erdőn, úgyszólván magjában, a tökéletlen ritkítás folytán.

Mily megnyugtató a jobbra törekvő kezelőre, most végre a leg-hivatottabb ítélőszék, a központi erdészeti kísérleti állomás tekintélyére támaszkodó Roth Gyulától hallani, hogy ha mulasztást követ el, azt az üzemterv nyomása alatt kénytelen elkövetni; hogy az erdőlésekre nézve „üzemterveink eddigi előírásai teljesen elégtelenek“ („Erd. Lapok“ 1907. évf. 1043. l.), hogy a „régii előírás nem felel meg, mert annak követése békóba veri a gazdálkodó kezét, de bekóba veri magát az erdőt is“ (u. o. 1041. l.), hogy „*a záródás ideiglenes megszakítása — különösen idősebb erdőben — nemcsak megengedhető, hanem szükséges is*“.

Én láttam ily eseteket, de hallottam más oldalról a rémüldözést is, hogy „a tarlasztási főhasználat lett megtámadva“, hol most nyoma sincs a megtámadásnak. Hisz „*az erdőlés belenyulhat minden osztályba*“ (u. o. 1044. l.).

Egészen más eljárást kell ezután az üzemtervi előírásnál követni, mire a szabadabb szellemtől átlengett, ujabban kiadott erdőrendezési utasítás, kellő megszívlelés mellett, igen jó alkalmul

*) 1907. évi IX. f. 534. old.